

Φαντασία και πραγματικότητα (Παναγιώτης Παναγόπουλος)

Categories : [ΑΝΕΠΙΚΑΙΡΑ](#)

Date : 2 Αυγούστου, 2012

Το καλό και το κακό, η τριλογία του Μπάτμαν και ο 24χρονος Τζέιμς Χολμς, η σχέση κινηματογράφου και βίας

Μια παλιά ιστορία που επανέρχεται διαρκώς, αλλά τα τελευταία χρόνια με μεγαλύτερη ένταση, είναι η σχέση κινηματογράφου και βίας. Η δολοφονία 12 ατόμων και ο τραυματισμός άλλων 58 κατά την προβολή της τελευταίας περιπέτειας του Μπάτμαν, «Ο Σκοτεινός Ιππότης: Η επιστροφή», επαναφέρει προβληματισμούς για τη σχέση της βίας που προβάλλεται στην οθόνη με τη βία που παρατηρείται στην αληθινή ζωή. Για κάποιους ανθρώπους, τα όρια φαντασίας και πραγματικότητας δεν είναι τόσο ξεκάθαρα. Η πράξη του 24χρονου Τζέιμς Χολμς πάντως, πέρα από τις ζωές που αφαίρεσε, έφερε φόβο –για το πόσο ασφαλές είναι ένα περιβάλλον ψυχαγωγίας–, ο οποίος εξελίχθηκε σε πανικό σε κάποιες περιπτώσεις, και γέννησε σκέψεις για το αν το κινηματογραφικό έργο είναι αυτό που προκαλεί μια τέτοια αντίδραση ή αν απλώς δημιουργεί το κατάλληλο περιβάλλον για την «παράσταση» που θέλει να δώσει ο δράστης.

Βία στο θέαμα υπήρχε πάντα και μάλιστα από δημιουργούς όπως ο Πέκινπα στην «Άγρια συμμορία», ο Κιούμπρικ στο «Κουρδιστό πορτοκάλι», ο Τζον Μπούρμαν στο «Όταν ξέσπασε η βία». Ταινίες που παρουσίαζαν και ταυτόχρονα σχολίαζαν το φαινόμενο της βίας, μπορεί σε κάποιες περιπτώσεις να επικρίθηκαν ή ακόμη και να απαγορεύτηκαν, αλλά δεν κατηγορήθηκαν ότι γεννούν βία. Στην πραγματικότητα δεν κατηγορείται ούτε η τριλογία του Μπάτμαν από τον Κρίστοφερ Νόλαν, παρά το γεγονός ότι οι «κακοί» της χαρακτήρες, το Σκιάχτρο, ο Τζόκερ και ο Μπέιν, είναι πιο ελκυστικοί και περισσότερο δυναμικοί από τον ίδιο τον Μπάτμαν.

Φανατισμένοι κατά κριτικών

Αυτό που προβληματίζει σε σχέση με τη συγκεκριμένη τριλογία, που κατά τα άλλα είναι καλοφτιαγμένο σινεμά, είναι ο φανατισμός που έχει προκαλέσει σε μερίδα σκληροπυρηνικών οπαδών, οι οποίοι λατρεύουν όχι μόνο τους ήρωες, αλλά και το ίδιο το σκοτεινό, ερεβώδες, χωρίς ελπίδα περιβάλλον της. Μαζικές και πρωτοφανείς ήταν οι λεκτικές επιθέσεις στους κριτικούς που τόλμησαν να εκφράσουν κάποια αρνητικά σχόλια για την τελευταία ταινία, με κατάρες και συγκεκριμένες περιγραφές μεθόδων δολοφονίας στις κινηματογραφικές ιστοσελίδες που απαγόρευσαν την ανάρτηση σχολίων. Ο Χολμς ίσως να μην έγραψε «ποστ» εναντίον κάποιας κριτικής, έβαψε όμως τα μαλλιά του πορτοκαλί, πήρε όπλα και φώναζε «Είμαι ο Τζόκερ!», ενώ αφαιρούσε ανθρώπινες ζωές.

Κατά τον ψυχίατρο Νίκο Σιδέρη, τα χαρακτηριστικά του δράστη, σύμφωνα πάντα με όσες πληροφορίες έχουν γίνει γνωστές έως τώρα, είναι «μοναχικός, ιδιαίτερος, ευφυής, μονήρης. Μετά τη σύλληψή του δεν μίλησε, δεν έκανε δηλώσεις. Για τον ίδιο δεν ήταν απαραίτητο. Οι πράξεις του είναι ό,τι ήθελε να πει. Είναι σαφές ότι πρόκειται για μια περίπτωση κλινική, με παρανοϊκή ψύχωση. Μέσα στη φαντασία του δημιούργησε μια χειρονομία αντάξια ενός Νέρωνα, με σκηνοθεσία σχεδιασμένη ώστε να δημιουργήσει ένα νέο σύμβολο, τον “μακελάρη ή τον Τζόκερ του Κολοράντο”. Θέλησε να δημιουργήσει μια πράξη πέραν του καλού ή του κακού, κάτι που να τον ξεχωρίζει εσασί με ένα όνομα μόνο γι’ αυτόν. Παρέβη ένα σωρό ταμπού, κινήθηκε πέρα από τον νόμο προκειμένου να αισθανθεί παντοδύναμος».

Όπως σημειώνει ο κ. Σιδέρης: «Το καλό και το κακό υπάρχει μέσα σε όλους μας. Το κακό όμως μένει κυρίως στο επίπεδο των φαντασιώσεων και ελέγχεται. Είναι χαρακτηριστικό ότι ακόμη και στις Απόκριες, πολλά παιδιάκια θα δει κανείς να είναι ντυμένα Μπάτμαν, ελάχιστα όμως Τζόκερ».

Έχει ωστόσο κάποιο ρόλο ο κινηματογράφος; «Σε όλο το κλασικό σινεμά η διάκριση του καλού και του κακού ήταν ξεκάθαρη. Εδώ και χρόνια έχει γίνει πιο σχετική. Στη σύγχυση ταυτοτήτων που επικρατεί σήμερα, είναι άλλη η λειτουργία της αναμέτρησης του καλού και του κακού. Και πάλι όμως, ελάχιστοι το οικειοποιούνται πέρα από τη φαντασία. Αν η εσωτερική ανάγκη του δράστη να ξεχωρίσει μέσα από ένα θεαματικό έγκλημα είναι τόσο έντονη, εκείνος που είναι έτοιμος θα αναζητήσει το κατάλληλο “κοστούμι” και θα το βρει, ακόμη και αν ζει σε αγροτική κοινωνία», επισημαίνει ο κ. Σιδέρης.

Ανατροφή και κουλτούρα

Τα φαινόμενα αυτά δεν αποτρέπονται με απαγορεύσεις, λογοκρισία ή φόβο, αλλά με σωστή ανατροφή και κουλτούρα. «Αν οι γονείς μεγαλώσουν τα παιδιά τους μετέχοντας στις αναγκαίες επαφές τους· με την κουλτούρα, μπορούν να διδάξουν τα θεμέλια του ελέγχου και τη διάκριση μεταξύ φαντασίας και πραγματικότητας». Τέλος, σε ό,τι αφορά τα περιστατικά μίμησης που παρατηρήθηκαν τις τελευταίες ημέρες σε άλλες αίθουσες, ευτυχώς χωρίς να φτάσουμε σε θύματα, ο κ. Σιδέρης τονίζει ότι «λόγω της -έστω και νοσηρής- αίγλης, υπάρχει η απόλαυση του συμπτώματος της πράξης του φόνου. Οι άνθρωποι προσπαθούν να το οικειοποιηθούν, καθώς κατά βάθος απολαμβάνουν το κακό και το φονικό. Οπως φάνηκε όμως σε αυτά τα περιστατικά, είναι αρκετά εμποτισμένοι με κουλτούρα ώστε να μη φτάσουν στο σημείο της δολοφονίας».

Η κινηματογραφική παραγωγός Αμάντα Λιβανού σημειώνει ότι «το περιστατικό της σφαγής στο Κολοράντο σε βάζει σε σκέψεις σχετικά με τη δύναμη της εικόνας και τις αφορμές που μπορεί να δώσει σε κάποιο πρόσωπο που βρίσκεται στα όρια της διαταραχής. Η συγκεκριμένη ταινία δεν έχει τόση σημασία. Ο άνθρωπος αυτός αναζητούσε αφορμή, γι' αυτό και δεν μπορεί να δαιμονοποιηθεί ο κινηματογράφος. Σημασία έχει, βέβαια, και ο αυτοέλεγχος του δημιουργού, το πώς μπορεί, όχι να αυτολογοκριθεί, αλλά να ελέγξει το περιεχόμενο της εικόνας που παράγει. Ο Κρίστοφερ Νόλαν έκανε μια σχετική δήλωση γι' αυτό, για το ότι τον έχει προβληματίσει η επίδραση που μπορεί να έχει μια ταινία σε τέτοια άτομα. Είναι όμως πολύ λυπηρό γεγονός, ακόμη και για την ιεροτελεστία της κοινωνικής, συλλογικής παρακολούθησης μιας ταινίας, σε μια εποχή που όλοι ασχολούμαστε με το σινεμά και προσπαθούμε να κρατήσουμε τον θεατή στην αίθουσα».

Τρεις μιμητές σε ένα τριήμερο

Η φονική επίθεση στην Ορόρα του Κολοράντο έχει προκαλέσει, πέρα από την αναμενόμενη αναστάτωση, φόβο, αλλά και φαινόμενα μιμητισμού. Στο τριήμερο που ακολούθησε τους θανάτους και τους τραυματισμούς, τρία παρόμοια περιστατικά σημειώθηκαν σε σχέση με το γεγονός που προηγήθηκε.

- Στο Μέιν συνελήφθη ένας άντρας που στο αυτοκίνητό του βρέθηκαν ένα όπλο ΑΚ-47, τέσσερα περίστροφα, σφαίρες και αποκόμματα εφημερίδων για τις δολοφονίες στο Κολοράντο. Στην αστυνομία δήλωσε ότι σκόπευε να σκοτώσει έναν πρώην εργοδότη του, μία ημέρα αφού παρακολούθησε το «Ο Σκοτεινός Ιππότης: Η επιστροφή».

- Στη Νότια Καλιφόρνια, ένας άντρας σε κατάσταση αλλοφροσύνης επειδή η προβολή στον κινηματογράφο που βρισκόταν, αργούσε να αρχίσει, άρχισε να φωνάζει: «Θα εκραγώ όπως στο Κολοράντο. Φέρτε μου ένα όπλο!».

- Στην Αριζόνα, μαζικό πανικό προκάλεσε σε μια αίθουσα η παρουσία ενός εκτός εαυτού άντρα, ο οποίος είχε μαζί του ένα «ύποπτο» σακίδιο. Μόλις το κοινό αντιλήφθηκε ότι κάτι δεν πάει καλά, 50 άτομα άρχισαν να τρέχουν πανικόβλητα προς την έξοδο.

Περιστατικά βίας μέσα σε κινητά

Ο 24χρονος Τζέιμς Χολμς έπλασε για τον εαυτό του μια φιγούρα ήρωα, παίρνοντας 12 ζωές που απλώς πήγαν να δουν μια ταινία. Μέχρι τώρα, τα περιστατικά βίας μέσα στους κινηματογράφους σχετίζονται κυρίως με ταινίες που είχαν να κάνουν με συμμορίες ή ήταν μεμονωμένες εκρήξεις διαταραγμένων ανθρώπων.

- Πυροβολισμοί είχαν πέσει το 2005 σε προβολή του «Get Rich or Die Tryin'» με πρωταγωνιστή τον ράπερ 50 Cent.

-Το 1979, που είχαν βγει στους κινηματογράφους οι «Πολεμιστές» του Γουόλτερ Χιλ, με θέμα τη σύγκρουση αστυνομίας και συμμοριών σε μια μελλοντική δυστοπική Νέα Υόρκη, τρεις άνθρωποι σκοτώθηκαν σε περιστατικά βίας.

- Το 1991, 25 επεισόδια, με έναν νεκρό και 11 τραυματίες σημειώθηκαν όταν προβάλλονταν τα «Παιδιά της γειτονιάς» του Τζον Σίνγκλετον με θέμα τις συμμορίες του Λος Αντζελες.

- Τέλος, αυστηρά προσωπικά πρέπει να ήταν τα κίνητρα μιας γυναίκας, που σε προβολή του «Νησιού των καταραμένων» του Μάρτιν Σκορσέζε κάρφωσε ένα θερμόμετρο φούρνου σε έναν άντρα που της έκανε παρατήρηση για την ένταση του κινητού της.

(Πηγή: "Καθημερινή" 29/7/2012)

ΣΧΕΤΙΚΟ ΑΡΘΡΟ:

[Η κατάρα του Μπάτμαν](#) (Ο δημοφιλέστερος υπερήρωας του κινηματογράφου περιβάλλεται από αύρα θανάτου στην πραγματική ζωή)